

כתבי האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים

החטיבה למדעי הרוח

בארצות שומר ואכד

עיונים במדעי הרוח

בארצות שומר ואכד

מחקרים חדשים

יום עיון לכבוד

יעקב קליין

בהגיעו לגבורות

בעריכת

מרדכי כוגן

ירושלים תשע"ח

האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים

עריכת לשון בעברית: דוד הרכנר וטלי אמיר
עריכת לשון באנגלית: דבורה גריינימן
הבאה לדפוס: יהודה גרינבאום

מסת"ב 7-223-208-965-978

©

כל הזכויות שמורות לאקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, תשע"ח
סדר: ורוניקה מוסטוסלבסקי
נדפס בישראל בדפוס פרינטיב, ירושלים

תוכן העניינים

ז	פתח דבר
	אורי גבאי
1	על תופים ועל אלים מתים: מוזיקה, פולחן ומיתוס במסופוטמיה הקדומה
	גרשון גליל
20	ממלכת פלשתינ/פְתַנַּ וממלכת דוד ושלמה לאור ממצאים אפיגרפיים וארכאולוגיים חדשים
	חיים כהן ז"ל
48	בְּלֶשֶׁן, מַכְלֵת, עָרוֹב, עֶרֶשׁ, תַּבַּל: חמישה 'רעים' לא נאמנים' נוספים לאור האכדית
	יורם כהן
64	'אַנְלַל וְנַמְזַתְר': גלגולה של יצירת חכמה מסופוטמית
	נילי סמט
82	הזיקה בין עלילת גלגמש למגילת קהלת: מבט חדש
	ולטר זלברגר
vii	עדכונים בחכמה הקדמונית: החיבור 'הוראות שְׂרָפֶךְ' בתקופת השושלות הקדומות ובתקופה הבבלית העתיקה (באנגלית)
	נתן וסרמן
xxix	המנון נשכח לכבודו של גונגונום, מלך לְיֶסֶה: TIM 9, 41 והקשרו ההיסטורי (באנגלית)

פתח דבר

בקובץ זה מכונסים מאמרים שעובדו מההרצאות שנישאו ביום העיון לכבוד פרופסור יעקב קליין בהגיעו לגבורות, שהיה באקדמיה הלאומית הישראלית למדעים ב"ד בסיוון תשע"ד (12 ביוני 2014). המרצים היו תלמידיו של פרופ' קליין ועמיתיו למקצוע שביקשו להביע את הוקרתם על הישגיו במחקר ועל פועלו רב השנים למען הפצת הידע על המזרח הקדום בישראל. מגוון נושאי המאמרים – ספרות החכמה, כתובות מלכים, היסטוריה של המזרח הקדום, לקסיקוגרפיה של לשון המקרא – משקף במקצת את רוחב היריעה של מחקריו של פרופ' קליין.

יעקב קליין הוא בכיר האשורולוגים בישראל ומהמובילים בעולם בחקר שפת שומר ותרבותה. לאחר לימודי התואר השני באוניברסיטת בראיילן נסע יעקב להשתלם בשפות שמיות באוניברסיטת פנסילוניה ושם הכיר מקרוב את עולם השומרים. הוא היה לתלמידו המובהק של ש"נ קרמר, מאבות השומרולוגיה, וכתב בהדרכתו את עבודת הדוקטור שלו בנושא 'מזמורי מלך שומריים'. עבודה זו שימשה בסיס לשני ספרים: *Three Shulgi Hymns* (Ramat Gan 1981); *The Royal Hymns of Shulgi King of Ur: Man's Quest for Immortal Fame* (Philadelphia 1981). רשימה מלאה של מחקריו הרבים מובאת בעמוד האישי שלו באתר האוניברסיטה.

בשוכו ארצה בשנת 1968 הצטרף יעקב לסגל ההוראה של אוניברסיטת בראיילן. הוא שימש שם מרצה לעברית ולשפות שמיות וכיהן במגוון רחב של תפקידים עד צאתו לגמלאות בשנת 2005. בנוסף לעבודתו האקדמית יסד יעקב את 'המכון לאשורולוגיה ולחקר המזרח הקדום ע"ש שמחה נוח קרמר' ושנים רבות עמד בראשו. במכון נמצאת ספרייתו של פרופ' קרמר, שהוענקה לו בזכות פועלו של יעקב. יחד עם פרופ' פנחס ארצי, מורו הראשון, יזם יעקב גם את הקמת 'האגודה הישראלית לאשורולוגיה ולחקר המזרח הקדום', וכמו כן שימש במשך שנים נציג האגודה הישראלית באגודה הבין-לאומית לאשורולוגיה. בשנת 2005 הוא נבחר לאקדמיה הלאומית הישראלית למדעים.

לצד תרומתו הרבה לעשייה האקדמית תרם פרופ' קליין תרומה נכבדה לציבור בישראל בפרסמו עם תלמידתו ש' שפרה את הספר 'בימים הרחוקים ההם: אנתולוגיה משירת המזרח הקדום' (תל אביב תשנ"ז). כמו כן, לאחרונה יצא לאור פירושו החשוב על ספר איכה (בסדרת 'מקרא לישראל') ובו הוא

מביא, בנוסף לפירוש הכתוב המקראי, דיון נרחב על הסוגה 'קינה' בספרות המסופוטמית וזיקתה למקבילתה הישראלית. חבריו ומוקיריו של יעקב מאחלים לו שנים רבות של בריאות טובה עם אשתו התומכת אהובה ושני בניו, והמשך מחקר פורה.

מרדכי כוגן

כסלו תשע"ח